

Gadamers Sannhet og metode

//

//]]]]> //]]>

BOKOMTALE: Det er gledelig at Hans-Georg Gadammers *Sannhet og metode: Grunntrekk i en filosofisk hermeneutikk* nå foreligger i norsk oversettelse, utgitt på Pax forlag. Verket fortjener ikke bare etiketten «klassisk», det inneholder også en teori om hvorfor vi bør bry oss om klassikere: Slike verk har evnet å stå seg mot tidens prøvelser, de makter fremdeles å tale til oss.

Av Espen Dahl

Sannhet og metode har gitt viktige impulser til ulike disipliner som humanistisk vitenskapsteori, tekstteori, estetikk og teologi, for bare å nevne de mest åpenbare. Så beveger også Gadamer seg uanstrengt mellom slike ulike fagfelt; han øser av historiske kilder, men alltid med et bestemt siktemål, nemlig å bevare og å bringe de avgjørende innsiktene videre inn i samtidens filosofiske diskusjon.

Særlig etterlater Aristoteles, Platon, Kant, Hegel, Dilthey og Heidegger avgjørende spor i

utformingen av Gadammers bidrag. Boken som helhet er i seg selv en studie i dannelse i Gadammers forstand. Den legger for dagen en fremadskridende prosess hvor fremmede synspunkter, uttrykt gjennom tekster, kunstverk eller personer, blir gjort hjemlige og fortrolige. Når det hjemlige blir beriket, utvides vår horisont. Gadammers *Sannhet og metode* inviterer i seg selv til en slik horisontutvidelse.

Glemsel og fordommer

Hovedtittelen røper bokens kritiske anliggende – og kritikken er rettet mot det Gadamer oppfatter som den moderne overdrevne tiltroen til metoden. Gjennom sin grundige gjennomgang av sentrale estetiske og historisk-filosofiske posisjoner forsøker Gadamer å vise hvordan tiltroen til metoden har hatt en nærmest epidemisk utbredelse i vestlig tenkning.

//]]]]> //]]>

Men metoden, med alt den fører med seg av objektiverende betraktning, formålsrasjonalitet og tidløs fornuft, har ikke bare ført til teknologiske gevinster og frigjøring fra tyngende tradisjoner og ubegrunnede fordommer. Den har også ført til hva Gadamer betrakter som en skjebnesvanger glemsel – glemselen om at vi er historiske og endelige vesener. Som historiske og endelig vesener er vår erkjennelse positivt muliggjort av tradisjoner og henvist til autoriteter som faktisk kan fortelle oss om forhold vi ennå ikke har kjennskap til.

Tradisjon og fordommer kan selvfølgelig gi opphav til falske og dogmatiske oppfatninger, men de er også – ifølge Gadamer er de først og fremst – positive betingelser som gjør erkjennelse mulig. All tenkning utfolder seg i et språk hvor tradisjonen allerede har sedimentert holdninger og innsikter, og det er først gjennom å senke seg ned i dette språket at vi kan komme til oss selv i vår nåtidige situasjon.

Ingen teknisk metode

Som undertittelen angir, er Gadamers særlige bidrag knyttet til videreføringen av hermeneutikken. Hermeneutikk skal ikke lenger oppfattes som en teknisk metode for filologiske, juridiske eller teologiske tekststudier, men fange inn det helt grunnleggende faktum at vi er forstående vesener.

Gadamer mener at forståelse – hva enten det er av kunstverk, tekster eller samtalepartnere – ikke er en ferdighet blant andre, men selve grunnbestemmelsen av den spesifikt menneskelige væren. Med dette som utgangspunkt eksemplifiserer han forståelsen gjennom utlegning av fortidige tekster. Den hermeneutiske forståelsen følger dialogens dynamikk, slik Gadamer finner den utarbeidet hos Platon. Dialogen starter med at vi er tiltalt av en tekst eller et verk; denne tiltalen har det ekte spørsmålets åpne form. Dermed ledes vi, gjennom nye spørsmål og svar, ikke bare dypere inn i teksten, men også til stadig større innsikt om det verket dreier seg om – dets mening eller «sak». Forståelsen er, ifølge Gadamer, rettet mot saken og sakens sannhet.

Teksten er gjengitt i en god og meget lesbar norsk, og har beholdt en lett konservativ språkføring som synes å stå helt i stil med Gadamers tenkning og fremstillingsform.